

Scherbaum^{oo} kruh je najboljši in zdrav!

825

stopov. Pred dnevi je lahkomiselna žena trgovca moža ustrelila, polila truplo z bencinom in ga skurila do malen kostnih ostankov. Ker ni bila sama v hiši, je prišla zadeva na ušesa policiji, ki je dognala nečloveško dejanje. Najbrž je izginil v plamenih tudi Italijan na isti način kakor Njujorčan.

Cela vas zdrknula v morje. Na Japonkem so imeli v zadnjem času močne deževne nalive. Iz Tokija javljajo, da je odnesel plaz v morje vas Kogošima v noči, ko so bili nje prebivalci v trdem spanju. Izginilo je v morje 30 oseb.

Izbruh malo znanega ognjenika. Severna Amerika ima polotok, ki se imenuje Alaska. V bližini Alaske so številni manjši otoki Aleuti. Aleutsko otočje je vulkanskega izvora in najbolj znan ognjenik je Katmai. Okolica ognj bruhajočega Katmai je doživela dne 4. junija 1912 strahovito nesrečo. Na nezgo-

do so postali pozorni, ko je deževal pepel po celi severni Ameriki in je radi izbruha hudo trpelo mesto Kudiak, ki je oddaljeno od vulkana 170 km. Odposlanci vseučilišča v Washingtonu so raziskovali od leta 1915 in 1919 ognjenik, njegovo delovanje ter okolico. Ta ekspedicija je ugotovila, ako bi se bil zgodil izbruh Katmai junija 1912 kje v Berlinu, bi bili videli steber pare po celi Nemčiji in potres bi bili čutili do Rima. V Leipzigu bi še bilo pepela 30 cm na debelo in mesto samo bi bilo 60 ur popolnoma zatemnjeno. Če v okolici Berlina bi bilo uničeno vsako življenje in cele mesece bi ne upal nikdo na kraj nezgode. Pokrajina krog Katmai nudi še danes veliko zanimivosti in jo je proglasil rajni predsednik Združenih držav Wilson za naravni park, ki je pod državno zaščito. Sedaj gradijo posebno luko, ki bo nekak uhod v naravne posebnosti vulkanskih krajev.

Neprodorna džungla.

Približno 600 km od indijskega glavne mesta Kalkutta se razprostira na potu na Darjeling, ob vznožju Himalaje pogorja ležečega angleškega zdravilišča, znana džungla »Rayama«. Treba hoditi dobre 4 dni peš skozi gosti pragozd, da prideš do pokrajine, ki je znamenovana na kartah pod imenom: Kačji gozd. Pravičica pripoveduje, da prebiva v notrajnosti gozda beli človeški prarod. Nobeden še doslej ni videl teh ljudi. Pa tudi ni verjetno, da bi se upal bivati človek v tem najbolj nevarnem kraju. Po džungli kar mrgoli kač vseh vrst in opic.

Trdijo, da so neomejene gospodarice te sicer rodovitne in še do danes popolnoma neizrabljene in nedotaknjene džungle: kače, škorpioni in orjaške pijavke. Ta golazen se plazi v takih množinah, da se upajo med njo prebivati v stalni smrtni nevarnosti le še pantri in tigri. Zverjad je v neprestanem boju s kačami, škorpioni ter pijavkami.

Popolnoma izključeno je, da bi prodrl človek živ skozi džunglo. Železnica se izogne v krogu Kačjemu gozdu. Ljudje imajo pred to džunglo tak strah, da se ne upa nikdo niti v bližino. Ne da se preceniti število živali, ki umirajo dnevno od kačjega strupa ali objema. Ako se ovije orjaška kača krog telesa pantra ali tigra, je žival izgubljena.

Poleg kač se lahko držijo v džungli škorpioni in pijavke, ker je tudi ta golazen enako nevarna. Vzdržuje se tukaj beli škorpion, kojega pik je smrten tekom pol ure. Pijavke dosežejo, ako dorastejo, debelost moške roke. Po 20 do 30 pijavk skupaj se zakadi v plen in mu izsesajo kri pri živem telesu.

Omenjena golazen bi se v džungli po letih tako razmnožila, da bi postala nevarnost tudi za sosedne kraje. V tem oziru je priskočila na pomoč narava sama. V velikih množinah se podijo po strahovitem Kačjem gozdu majhne opice, ki jih imenujejo mungo. Mungo je največji sovražnik vseh vrst kač. Z drevesa se požene največji in najbolj strupeni kači za vrat in jo usmrti z zobmi. Te opice se ne preživljajo s kačami, ampak jih samo neusmiljeno preganjajo ter uničujejo.

*

Med kačami, kuščarji in krokodili.

Holandski zdravnik dr. Feliks Kopstein je bival dalje časa v Tasikmalaji na indijskem otoku Java. Te dni je imel na Dunaju predavanje o svojih potovanjih ter doživljajih. Med drugim je zaupal poslušalcem marsikaj o tamošnjih orjaških kačah, kuščarjih in krokodilih.

Kopstein trdi in je tudi dokazal, s to-

Iz nekdanje cesarske Kitajske.

Nevidni kitajski cesar.

V največjih časteh je bil še do pred leti kitajski cesar. Samo enkrat v letu in sicer na novega leta dan sta zapustila cesar in cesarica svojo palačo, ki je bila mesto zase. Ta dan sta se podala izven stolnega mesta Peking v tako zvani »nebeški tempelj«, da bi izprosila z molitvami od bogov blagoslov celemu cesarstvu za prihodnje leto. Cesarjev izhod je zahteval velike predpriprave, ker ni smel nikdo »sina neba« videti pri vožnji skozi mesto. Vse one ulice, po katerih se je vozil cesarski spreved, so ta dan izpraznili, posuli s cvetlicami in proti pogledu zastrili na dve strani z 2 m visokimi platenimi stenami. Gorje onemu Kitajcu, ki bi se bil drznil polukati skozi zastor no steno! Radovednost, vsaj enkrat videti svojega cesarja, bi bil plačal vsakdo z izgubo glave.

Pogreb na Kitajskem.

Žalna barva na vzhodu je bela. Ako se je vršil še v cesarski Kitajski pogreb, se je vila po mestnih ulicah dolga bela črta. Ne samo mrtvi in njegovi sorodniki, ampak vse, kar se je udeležilo pogreba, je moralo biti belo. 20 slug je neslo v belih oblekah težko krsto pod baldahinom. Celo živali, ki so vlekli pri žalnem sprevedu darila mrtvemu, so morale biti bele barve. Žalujejoče žene, ki so spremljale krsto od 2 strani, so stopale ter upile v belih oblačilih. Kakih 30 let pred znanim upom boksarjev na Kitajskem je bila splošna navada, da so bili z umrlim gospodarjem živi pokopani: njegova prva žena, sluga in najljubši konj. Pozneje so devali omenjene žrtve v grob, a so bile izrezljane iz trdega papirja. Čim bogatejši je umrl Kitajec, tem dalje ostane njegova krsta na kraju

pokopa nezagrebena na vrhu zemlje. Preostali nosijo mrliču jedila ter pijače v dokaz, da lahko zanj vedno skrbijo. Kitajci ne poznajo pokopališč, — nobenih zdravstvenih predpisov in si pač lahko mislimo, kakšni duhovi se širijo po poljih, kjer čaka cele tedne na zagrebljenje po več odprtih krst. Vsakemu mrliču dajo za na pot na drugi svet čoln in par novcev in seve oboje v papirju.

Moško pravo in skrivnost ženske noge.

Mož Kitajec je imel v cesarski Kitajski pravico, da je novorojenčka sprejel ali ga zavrgel. Bivši avstrijski mornariški častnik pripoveduje o pravu moža sledeči doživljaj: »Že od daleč sem slišal pri obisku kitajskega mesta glasno stokanje ter jokanje. Ko pridem bliže, zagledam za ograjo Kitajko z dojenčkom v naročju, moški jej je skušal otroka iztrgati. Na moje vprašanje, kaj se tukaj godi, mi je pojasnil drug Kitajec, da hoče kitajski oče odvzeti ženi-materi otroka, da bi ga vrgel v — prepad, ker že ima dovolj otrok. Mati se brani malčka prepustiti smrti. Naenkrat se je razlegel v srce segajoč krič braneče se matere, ki je še vedno tiščala otročiča v naročju. Živinski oče je držal v rokah ročico otrokovo, katero je iztrgal lastnemu — živemu otroku. Skočili smo nad nečloveškega moža, ga obdelali z udarci, da je pobegnil, a otročiček je drugi dan za tem izdahnil. Ko sem prosil predstojnika policije, naj vendar kaznuje surovino, mi je odgovoril, da je vršil Kitajec svojo pravo in ni niti najmanj kazniv!«

Kakor znano, imajo Kitajke umetno in nasilnim potom sključene ter zveržene noge ter hodijo šepavo in vedno obute. Nikdar se ne zgodi, da bi pokazala Kitajka komu golo stopalo.

Kitajke nosijo zveržene noge, ker je to znak lepote in znak, da kitajska žena ne sme in ne more pobegniti od svojega moža!

tografičnimi posnetki, da se orjaške kače ne plazijo le po pragozdovih, ampak jih je pogostokrat dobiti v bližini človeških bivališč in je tudi on ulovil največje v sredini vasi. Blizu Tasikmalaje je takozvana jama netopirjev. V jami je na 10 tisoče netopirjev, ki po krivajo stene tako na goso, da ni od skal videti prav nič. Neki Kitajec je v tej podzemeljski votlini tekom enega leta naložil 60 nad 6 m dolgih kač. Predavatelj sam je opazoval množine največje kače golazni v vročih vrelih, kjer je bilo 60 stopinj C.

Da se lotijo velike kače človeka in ga požrejo, je dokazal Kopstein na teh le najnovejših vzgledih: Na manjšem otoku severno od indijskega otoka Celebes se je podal 14letni deček na vrt po zelenjavo. Naenkrat se je ovila kro njega 5 m dolga kača in ga požrla. Ko so fanta iskali, so našli na leno ležečo kačo. Ubili so jo, jej razparali trebuh in našli v njem dečkovo mrtvo truplo.

Na indijskem otoku Sumatra je napadla velikanska kača dva drvarja. Enega je zagrabila za nogo, se mu ovila do vratu in akoravno je tovariš golazen pregnal, je bil napadeni drvar že mrtev.

V nekem drugem slučaju sta prišla dva carinika ravno še ob pravem času, ko je davila 4 m dolga kača deklico in sta jo še otela strašne smrti.

Človek se je v novejših časih na velikih kačah grozno maščeval. Odkar je postalo usnje iz kače kože moderno, izvozijo iz mesta na indijskem otoku Borneo mesečno 50 tisoč kačjih kož. Na otoku Java nosijo klobuke iz manjših kačjih kož.

Domačini usmrtijo kačo na ta način, da jo vlečejo za dolgi rep tako dolgo, dokler ne otrpne in ji potegnejo še večkrat živi kožo s telesa.

Zelo cenijo usnje od velikega kuščarja, ki se imenuje »varane«. Iz glavnege mesta na otoku Java Batavija izvozi na leto 400.000 kož od teh kuščarjev. Največje varane kuščarje je dobiti na otoku Komodo. Dosežejo celo dolžino 7 m.

Zelo nevarni so človeku krokodili. Krokodila je v vodi težko opaziti, ker kaže nad vodo le obe oči ter nosnici.

Najtežje je izslediti krokodilovo gnezdo v džungli. Samica si ustvari gnezdo pred deževnimi meseci in sicer ob reki tako, da je pri po deževju narasli vodi popolnoma zavarovano z nedostopnimi močvirji. Gnezdo je visoko 1 m in je v njem 50 do 80 jajc, ki niso večje od gosjih. Zelo zanimivo je opazovati, kadar prilezejo iz jajc majhni krokodilčki. Najprej se napravi na jajcu majhna in neznatna razpoka. Živalica porine skozi to konec nosu, počasi glavo in odpre žrelo. Ko je smuknila iz lupine, steče takoj v vodo.

*

Zgodovina zibelke.

Prva zibelka so bile materine roke. Pozneje se je začela mati posluževati pletenja iz šibja, v katerem je prenašala otroka. Še danes vidimo pri raznih afriških narodih najbolj enostav-

na sredstva, katerih se poslužujejo, da prenašajo deco na potovanjih. Je zelo zanimivo opazovati, kako iznajdljiva je pri raznih narodih materina ljubezen, ko gre za napravo otroške zibelke.

V Laplandiji na severu spi otrok v nekakem čevlju iz brezovega lesa. Čevlj ima ozko luknjo in je napolnjen s suhim listjem. Listje, med katero so pomešane dlake iz kože severnega jelena, služi novorojenčku kot prav mehka odeja. Kapica iz usnja ščiti otroka pred mrazom, pred dežjem in solncem. Od kapice visijo verižice in stekleni biseri, kar prav čedno izgleda. Edina umetnost, katero poznajo Laplandci, je otroška zibelka. Žena Laplandkinja, ki spremlja moža na lovskih pohodih, no si seboj zibelko in jo obesi pri odmoru na vejo drevesa.

Zibelka, ki je bila v navadi pri starih Grkih, je bila korbica brez ročaja.

Zanimivosti.

Knjiga, ki je bila doslej največkrat tiskana. Od vseh knjig je bilo največkrat natisnjeno sv. pismo. Prvič so ga tiskali leta 1445. Dobrih 500 let za prvo tiskano izdajo je vrgla ameriška biblična družba »Bible Society« sveto pismo med narode v 250 milijonih izvodih. Nekoliko pred izbruhom svetovne vojne je razpečala angleška svetopisemska družba po celi Rusiji sv. pismo v 53 narečjih, po Egiptu v 53 narečjih, po južnomalajskem otočju v 20 narečjih in po južni Afriki v 14 narečjih.

Debeli ljudje niso sicer redki, toda slučaj, ko je telesna teža bila čezmerna, so pa dosti redki. Tako je Edvard Brigt na Angleškem meril na visokost 171 cm, a v objemu 304 cm. V njegovi zimski suknji je imelo prostor sedem srednjih ljudi in bilo je treba treh ljudi, da so ga objeli. Tehtal je komaj 265 kg. Viktor de Clerk iz Paleme na Belgijskem je meril v objemu 210 cm, tehtal je 300 kg. Gospod in gospa Zarlova v Čikagi sta tehtala: prvi 363, a druga 334 kg, torej oba zakonska skupaj 697 kg. Na svatbenem potovanju sta se morala posluževati tovornih vagonov, kajti v osebni vagon se jima skozi vrata preriti ni bilo moči. Znatno lažja je bila Amerikanka Mary Dickova, ki je pred nekolikimi leti budila pozornost v Marienbadu. Tehtala je 170 kg, bila je v objemu skoro dva metra. Tudi gospa Allanova, hčerka pri pariškem gledališču, je bila tako debela, da je večkrat ukazala svojemu sinu za kazen jo trikrat obleteti.

Učenjak, ki ne bo dobil tako naglo naslednika. Te dni je umrl v Benetkah vsled kapl 63letni učenjak Alfredo Trombetti. Govoril je 88 raznih jezikov in je bil sin priprostega delavca. V najbolj zgodnji mladosti se je naučil sam pisanja ter čitanja. Kot otrok se je igral s francoskim dečkom in je bil takoj večš francoščine poleg materinega italijanskega jezika. S sedmimi leti je dobil v roke nemško slovnico in je znal nemščino v 4 mescih tako, da je lahko čital najboljše nemške pisatelje in pesnike. Ko je bil star 14 let, so mu

imela je obliko čolnčica in jo je bilo lahko zibati.

Stari Rimljani so poznali zibelko v obliki čolnčica. Bila je obdana od vseh mogočih povojev, ki so branili, da ni padel venkaj dojenček. K rimski zibelki so spadale še odeje, zglatniki ter robci. Mlad Rimljanček je bil opremljen s prav moderno posteljico.

V srednjem veku so splošno rabili starorimsko zibelko. Še le v 15. stoletju se je začela zunanja oblika spreminjati. V tem času že visi zibelka za dva obroča na podstavku.

Najbolj navadna oblika srednjeveške zibelke je štirioglati zabojček, ki je pritrjen na dva polumesecu podobna kotača, da je mogoče guganje.

V 17. stoletju so bile zibelke plemenitašev ter bogatinov umetni ter krasni izdelki, ki so se dali zibati.

V 18. stoletju so prišle v navado male gugalnice.

bili igračka starogrški in starorimski spisi. V mestu Bologna se je seznanil s prodajalcem perzijskih preprog in se naučil perzijskega jezika. Kot 17letni mladenič je pisal ter govoril hebrejski. Ni obiskoval v mladosti nobene šole, ker je bil zaposlen kot sin revnih staršev v brivnici in pozneje pri nekem zlatarju kot delavec. Poznavalec jezikov Londoni je postal pozoren na ta redni talent in se zavzel za mladeniča, ki je igraje končal vse študije in postal profesor semitskih jezikov. Užival je svetovni sloves. Napisal je veliko delo, v katerem trdi in dokazuje, da so se razvili vsi jeziki na svetu iz enega. Imel je radi te trditve med učenjaki veliko nasprotnikov, ki so mnenja, da je na celim svetu 800 raziskanih različnih jezikov, ki so razdeljeni na 5 jezikovnih družin in te izhajajo iz 5 prajezikov.

Moderna natezalnica. Po Kitajskem so po vojni na dnevnem redu razne ustaje ter medsebojni poboji. Vedno prelivanje krvi je rodilo nebroj razbojniških tolpe, ki ogrožajo življenje ter imetje. Župan v Velikem Šangaju je upeljal uporabo moderne natezalnice. Ujetega razbojnika privežejo na lestvo iz bambusa. V lestvo izpustijo električni tok, ki povzroča tako nezno bolečino, da prizna vsak tolovaj takoj vse zločine. Trdijo, da je električna natezalnica za žalostne razmere na Kitajskem prav primerna in se je že dobro obnesla.

Iz prešlih časov. K občudovanim ukazom v srednjem veku so spadale vse mogoče neobičajne dolžnosti, katere so podaniki svojim gospodom morali izvrševati. Tako n. pr. na Francoskem v Bretanski krajini, kadar je žena žlahtnika v poletnem času prišla »v koto«, so morali podaniki po bližnjih mlakah žabe plašiti, da je porodnica imela pokoj. K temu cilju so se odpravili z dolgimi palicami k najbližnji mlaki ter švrkali po vodni površini, da bi se žabe preplašile in nehale kvakati.

Dobro si je pomagal. Francoski pesnik Maurice Douay si je pozidal pred kratkem na deželi hišico z vrtom. Naj-